

Nytårsrejsen til Myanmar 2012/13

Martin har skrevet dagbogsnotater om Nytårsrejsen til Myanmar og Karin har fotograferet.

29. december 2012:

18 gamle og nye rejsevenner mødtes kl. 12 i Kastrup lufthavn, og checkede ind på Thai Airways flyet til Bangkok. Det var 9. gang, at Karin og Martin samlede en gruppe for at fejre Nytår i udlandet. Flyet afgik kl. 14, og de heldige fik nogle timers søvn mellem den serverede middag og morgenmaden. Ruten gik over Rusland, Afghanistan, Indien og Den Bengalske Bugt.

30. december 2012:

Vi landede i Bangkok's store moderne lufthavn kl. 6 om morgenen, og mødtes ved gaten til Yangon-flyet med de 12 deltagere, der kom direkte fra Stockholm. Kl. 9 var vi i **Yangon**. Vore burmesiske visa var forberedt, og vi passerede paskontrollen gennem VIP-adgangen. Vi måtte bruge pas, når vi skulle veksle til lokale penge, men i øvrigt beholdt de vore pas, som vi først fik tilbage om aftenen. En

enkelt kuffert havde fået en skade, og flere kufferter var blevet kontrolleret og låse opbrudt.

Gruppefotoet er taget i Yangon Airport, den gyldne pagode er Swezigon i Bagan, og gruppebilledet ovenfor er fra Swedagon Pagoden

For Martin var det glædeligt at gense Mr. Ko Ye, som han tidligere havde haft et fortræffeligt samarbejde med. Han startede med sproglektioner, og lærte os at sige velkommen på burmesisk - "Mingelabar". Vi fik os selv og bagagen op i bussen og kørte til Kandawgyi-søen, hvor vi gjorde et kort stop for at fotografere den fastliggende **royale gyldne båd Karaweik**. Derfra fortsatte vi til Chauk Htat Kyi Templet, hvor de har en flot 66 meter lang **liggende Buddha**, med 108 hellige tegn under fodsålerne.

Vi måtte for første gang tage skoene af for at besøge templet.

Ko Ye begyndte at uddele en mild regn af **gaver**, og først fik vi alle en traditionel longyi, en skuldertaske med kort og en fin lille introduktionsbog med fakta om Myanmar. Det endte med, at vi havde en hel burmesisk dragt inklusive hat og slippers.

Lunch fik vi på "Tai Yin Thar Restaurant", hvor vi lærte vegetable tempura og de store kolde Myanmar Beer at kende. Og så kørte vi til Hotel Yangon og checkede ind. Efter en times hvil og et bad skulle vi til Myanmars mest berømte turismål – den gyldne **Swedagon Pagode**. Alle havde i forvejen fået et skrift om pagodens historie og funktion, og Ko Ye supplerede med alle

deltagernes ugedage og de tilknyttede dyr. Det var stemningsfuldt at gå rundt på marmorfliserne, opleve folkelivet, de religiøse ceremonier, røgelse, lotusblomster, blinkende glorier om Buddhastatuernes hoveder, guld & diamanter og overgangen fra lys til mørke. Vi kunne hælde vand over Buddha ved vort ugedagsalter.

Aftensmaden fik vi i haven i "Pandomar Restaurant", som er et meget stemningsfuldt sted med lamper i træerne. Her fik vi vor første oplevelse af Myanmar Food.

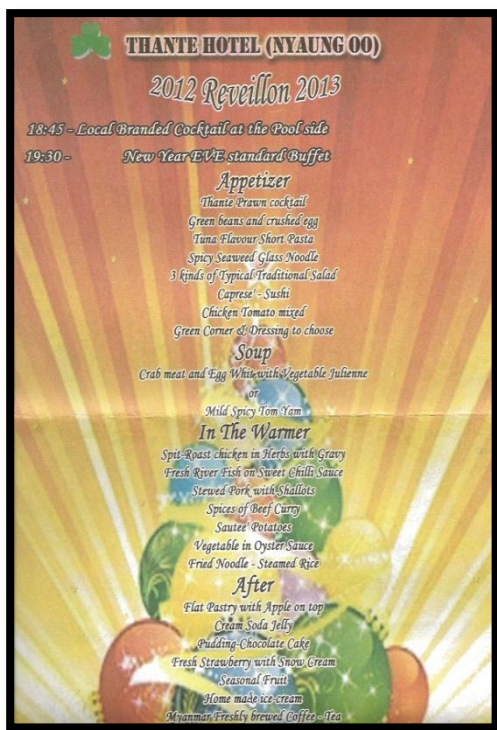
31. december 2012:

Vi var **oppe kl. 4** for at komme til Yangon Airport kl. 5. Vi fik madpakke-breakfast. Vi skulle flyve til Bagan. I Bagan var vi en tur på det lokale marked, der rummer mange boder under tag og presenninger. Det var spændende at se udbuddet af frugt og grønt, som præsenteres så smukt, som det er muligt under de primitive vilkår.

Den gyldne **Swezigon Pagode** var næste stop. Karin købte en blomsterranke af en 81-årig dame, der derved fik lidt til livets opretholdelse. Der er ingen ældreforsorg i Myanmar. Derefter kørte vi til det store **Ananda Tempel** med de 4 store statuer af Buddha. Nogle af dem skifter ansigtsudtryk afhængigt af, hvilken afstand, man ser dem fra. Arbejdet med at gøre klar til den årlige Ananda Festival var i gang – det er nærmest et stort årligt marked i januar. Og vi var i **Manuha Tempel** – bygget af den tilfangetagne Kong Manuha. I templet sad 3 store Buddha-statuer under meget trange forhold. Lunch spiste vi på "Sunset Garden Restaurant" med en smuk udsigt over floden. Store krukker var anbragt som dekorationer.

Efter en pause ved hotellets swimmingpool kørte vi til **Pyat That Kyi Tempel**, hvor vi kom op ad en stearinlysoplyst trappe til platformen, hvor mange mennesker var forsamlet for at se solnedgangen over Bagan-sletten med de mange templer og pagoder. Der var også oksekærrer og hestevogne. Der var nogle souvenirsælgere bl.a. en del ihærdige børn. De flotteste souvenirs var sandmalerier af burmesiske munke.

poolen, og optræden af et par dansere, som underholdt til traditionel burmesisk musik. Så fulgte en varieret buffetmiddag og underholdning af et ungdommeligt orkester. Hele haven var pyntet flot med lys i træerne og kulørte flydende lygter i poolen.

Vores skandinaviske gruppe udgjorde nok halvparten af deltagerne i nytårsfesten, og vi gjorde vort bedste. Lars og Bente kom med henholdsvis kongekrone og lysende lyserødt havfruehår. Martin havde medbragt en

Om aftenen skulle vi fejre **Nytårsaften** på **Thante Hotel**, som viste sig at have et festligt nytårsarrangement. Der var først et cocktailparty ved

samling nytårsskæmt – blinkende butterfly's, farvestrålende plasticslips, hårprydelser, danske, norske og svenske flag, lysende hjerteformede briller, nogle mindre bordbomber, serpentiner, festsange og nogle flotte hagesmække, hvor man umiddelbart fik en imponerende barm.

Der var inkluderet et par øl i arrangementet, nogle havde vin med hjemmefra, og der var indkøbt 10 flasker gin og 30 dåser tonic. Stemning blev ganske høj. Per, Bjørn og Lasse var oppe og hjælpe orkesteret med at synge John Denver's "Country Road - Take me home to West Virginia", og Mirjam sang "Are you lonesome tonight". Der var et lotteri –

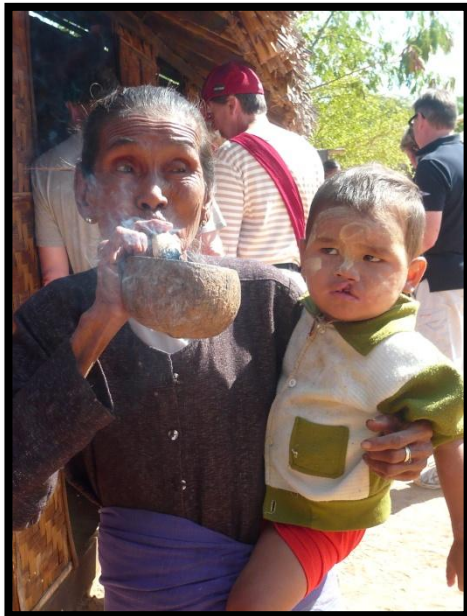
Lucky Draw, og mange vandt flasker og lakarbejder. Der var nedtælling til kl. 24, raketter blev sendt op, og Lasse læste den traditionelle "Ring Klocka Ring" af Alfred Tennyson. Lars Jacobsson donerede 3 flasker Prosecco til at skåle i.

Danskerne sang et vers af "Vær Velkommen Herrens år". Alle sang "Should old acquaintance be forgot" af Robert Burns. Nordmændene fik et papir med kongens tale og et manipuleret foto af Jens Stoltenberg som Indiana Jones. De fleste holdt ud til efter midnat på trods af, at vi havde været i gang siden kl. 4 om morgenen – godt klaret!!!

Sent på aftenen tændtes et bål i haven. Et par af hotellets medarbejdere tiggede gin hos os, og de blev meget berusede. Den ene ville danse med Per, og han ville næsten ikke slippe. Han kaldte Karin for

"Mama". Alt i alt må man betegne nytårsaftensarrangementet som meget vellykket. Men oprydningen gik umiddelbart i gang, og alt var tilbage ved det normale næste morgen. Da kunne flere se og høre Dronning Margrethes nytårstale og snakke med familie og venner i Skandinavien via Facetime over WiFi på deres medbragte iPad's.

opereret læbe-gane-spalte. Ko Ye fortalte om indbyggernes dagligdag.

Næste punkt på dagens program var et besøg i en virksomhed, som fremstiller **lakarbejder**. Det er en omstændelig proces, som vi fik forklaret og demonstreret. I nogle produkter bruges hestehår. De var i gang med en større produktion af lakbakker til et dyrt bryllup. I butikken blev der budt på grøn te, palmesukker og tamarind-slik.

1. januar 2013:

Vi sov længe, og kom først af sted kl. 9.30 efter morgenmaden. Vi kørte ud til en **landsbyskole** og fik et lille indtryk af, hvorledes undervisningen i en Primary School foregår. Børnene virkede velopdragne, og de 3 skolelærere havde god autoritet. Alt inventaret i skolen var doneret fra forskellige organisationer og enkeltpersoner. Et skilt udenfor proklamerede "Drugs Free School". Vi havde karameller og balloner med til børnene, og de sang for os, og vi sang for dem.

Vi fortsatte til en rundtur i **Min Nan Thu Village**. Her bor man i stråhytter, vand hentes i spande på åg, selvom japanerne har bygget en brønd (det koster lidt at få vand herfra). Levevilkårene virkede ganske basale. Nogle ældre kvinder røg store cigarer og passede de mindste børn bl.a. en dreng med ikke-

Vi kørte til **golfklubben** og fik lunch på den nydelige restaurant "Amazing Bagan". Her var desserten pandekager med ananas. Om eftermiddagen havde vi arrangeret en **ekstra udflugt** med rundtur i hestevogn blandt Bagens historiske pagoder. Og så sejlede vi ud på Irriwaddy River, fik G & T og oplevede solnedgangen.

Aftenens middag foregik på "Nanda Restaurant", hvor der var **dukke-teater** til et orkester, som spillede traditionel burmesisk musik. Maden kom på store individuelle ruminddelte træallerkener. En telefonopringning til Danmark fra hotellet kostede 9 \$ pr. minut.

2. januar 2013:

Vi startede kl. 7.30 på en dags busrejse gennem det burmesiske landskab. Vi sang Kirstens morsomme sang om kvindelivets udvikling gennem de sidste 50 år – den havde været beregnet for Nytårsaften, men da gik det ikke rigtig med fællessang. Første stop var ved en lille familievirksomhed, hvor vi så, hvordan man **høster sukkersaft fra palmer**. Det bruges til slik og alkoholfremstilling. Vi så et meget enkelt destillationsapparat, og de kunne lave alkohol med styrke på 40 – 60 %. En primitiv kværn drevet af en zebu-okse malede jordnødder og sesamfrø til olie. Der var også hjemmeforarbejdede souvenirs.

Busrejsen fortsatte, og vi hørte Ko Ye fortælle om buddhisme og nats. Ko Ye kunne fortælle i det uendelige, og han talte et tydeligt og letforståeligt engelsk. Han kunne også frække vitser og

nedsættende historier om generalernes politik. Han fortalte, at de efter et valg offentliggjorde, at de havde vundet med 120 % af stemmerne. Vi kom til **Mount Popa**, som er bygget på en udslykt vulkan. Det er centrum for dyrkelse af nats – ånder, og der er store årlige festivaler. 9 deltagere klarede de

777 trappetrin på bare fødder. En abe stjal en appelsin fra en pose, som Martin havde i hånden. Vi besøgte bygningen med opstilling af de 37 vigtigste nats, bl.a. den kvindelige nat med masken.

Vi fortsatte busrejsen og måtte undervejs ty til friluftstoilet. Frokost fik vi på motorvejs-restauranten "Feel Express", og så var der 2 timer på **motorvejen til Mandalay**. Undervejs sang vi et vers af Rudyard Kipling's "Mandalay", og hørte den på CD med Four Jacks. Der var også anden afslappende musik, og vi underholdt os med et par quiz om buddhisme og forhold i Myanmar. Susanne vandt, og hun var også bedst til Ko Ye's daglige

undervisning i burmesisk. Bussen tabte et stykke plastic. Der var ikke mange biler på motorvejen, som vist også var anlagt lidt forkert.

I Mandalay gjorde vi et fotostop ved voldgraven med Mandalay Hill i baggrunden. Og vi besøgte Ku Tho Daw Pagoden med **verdens største buddhistiske bibel**, der rummes i 729 små hvide pagoder. Lars-Olof slap en lille fugl løs, og fik merit og Good Luck. Og så gik turen til Mandalay Swan hotel, hvor vi skulle overnatte. Vi gik med vore lommelygter til den nærliggende "Green Elephant Restaurant", hvor vi

spiste middag.

3. januar 2013:

Dagens program var **sightseeing i Mandalay** – landets kulturelle og religiøse centrum. Først kørte vi til den næsten 200 år gamle **U Bein bro** i Amarapura. Den er over 1 km lang og bygget af teak. Derfra fortsatte vi til det store **Mahagandayon Kloster**, hvor mere end 1000 munke lever. Deres daglige parade til dagens andet og sidste måltid er en turistmagnet. Munkene danner 2 lange kolonner, og maden uddeles af velhavende donorer, der opnår meritis. Nogle fik også fotograferet munke, som var i gang med morgens baderitual.

Vi fortsatte til **Ava (Inwa)**, som er en af de andre tidligere kongebyer nær Mandalay. Her krydsede vi en flod, og kom på en rundtur i hestevogne. Der var bl.a. et teaktræskloster, en skole for munke, et skævt tårn, et gulfarvet kloster opført i mursten og et smukt landskab. Vi spiste frokost i fri luft på en dejlig restaurant under nogle store mangotræer.

Om eftermiddagen var vi inde og se **Mandalay City Palace**, der ligger kvadratisk bag 2 km lange mure med brede voldgrave udenfor. På området er der nu militært hovedkvarter. Alle historiske bygninger fra Kong Mindon's og Kong Thibaw's tid er borte – ødelagt af bomber under 2. verdenskrig. Man har for nyligt forsøgt at rekonstruere de centrale kongelige bygninger, men det er gjort i beton og blik, og er ikke særlig kønt.

Den eneste overlevende bygning fra paladset er Shwe Nan Daw Kyaung – **Golden Palace**. Her døde Kong Mindon, og sønnen lod bygningen flytte udenfor paladsområdet. Den er bygget i teak med mange træudskæringer, og var tidligere helt forgyldt. Udenfor fotograferede vi en række nonner i deres lyserøde dragter.

Derpå kørte vi til **Mandalay Hill**, som vi måtte køre opad til i 3 pickups. Rulletrappen fungerede for en gangs skyld, og vi beundrede

udsigten over byen og solnedgangen. Der er altid mange unge munke, som træner deres engelsk i samtale med turisterne. Ko Ye havde foreslået et ekstra arrangement – vi kunne overvære **munkenes aftensang** i Shwe Kyin Kyaung klostret tæt på Mandalay Hill. Her bor 100 munke, og de gik i række til aftenbønnen foran Buddha's statue. Vi havde købt 60 små dåser energidrik og givet en donation, og det blev overrakt ved en donationsceremoni. Munkene må ikke spise efter kl. 12, men de må godt drikke vand og soft drinks. Abbeden U Htu Ti talte lidt med os, og bad en bøn for os. Det var ganske stemningsfuldt.

Middagen fik vi på **Thai-restauranten "Ko's Kitchen"** ved voldgravens vestlige side. Akustikken i lokalet var elendig, men vi "kompenserede" med vore sidste 3 flasker gin og nogle dåser tonic og soda-pops. Deres Tom Yam suppe var meget spicy.

4. januar 2013:

I dag var det Independence Day i Myanmar, som i 1948 blev selvstændigt efter engelsk kolonisering. Vi var tidligt oppe og kørte til Mandalay Airport. Vi skulle **med Air Mandalay til Heho**. Flyrejsen tog kun 25 minutter, og der var mange daglige flyforbindelser. Heho Airport er lille, bagagen transporteres med håndkraft på trækvogne. Man kan få **massage ved bussen**, mens man venter på bagagen. Lige udenfor lufthavnen lå vraget af et Air Bagan fly, der var havareret kort forinden – det var landet på en vej, og en motorcyklist var omkommet.

Dagens første stop var ved en lille familievirksomhed, hvor man fremstiller farvestrålende **parasoller**. Papiret laves af fibre fra morbærtræets bark. 2 kvinder demonstrerede kunsten, og en mand lavede parasollens skelet på en meget simpel drejebænk. Vi fik også grøn te og palmesukker-candy.

Næste stop var ved **Shwe Yan Pyay klostret**, som er kendt for de ovale vinduer i den gamle røde trækonstruktion. Lige ved siden af ligger et tempel med mange små Buddha-statuer i små nicher. I Nyaungshwe blev vi og vores bagage

I flyttet over i 6 longboats, og så gik turen videre ud på den smukke **Inle lake** med de fotogene fiskere, der ror deres små både stående på et ben. Vi sejlede 45 minutter, inden vi kom til vores lunch-restaurant "Inn Thar Lay", som var bygget på pæle. Her fik vi bl.a. nogle store flotte avocado til dessert.

Om eftermiddagen besøgte vi nogle repræsentanter for **long-neck kvinderne fra Paduang folket**, og vi sejlede gennem de store **tomatdyrkninger** på de flydende øer, som er forankret i søbunden med bambusstokke.

Sent på eftermiddagen blev vi sejlet til vort **hotel "Hupin Khaung Daing"**, som delvis var bygget på land, og delvis havde pælehytter med lotusplanter foran. Der var også et nærliggende tempel. Vi fik pæne værelser i mindre bygninger på land. Middagen i restauranten var typisk Shan Food: tempura, tomato soup, grilled fish, roasted beef curry, fried noodles with chicken, teal leaf salad, rice and mixed fruits.

5. januar 2013:

Dagen startede med 45 minutters sejlads i vore 6 både – vi skulle til landsbyen Nam Pan, hvor der denne dag var det roterende **5-dages marked**. Her var mange både og besøgende, og markedet var stort med et varieret vareudbud: frugter, grøntsager, fisk, kød, tøj, blomster, apotek, restaurant, souvenirer, etc. Her var farvestærkt folkeliv og lejlighed til at se de forskellige mennesketyper – Pa-O går i sort tøj med et farvestrålende håndklæde som turban.

Vi fortsatte med besøg i Inn Pauk Kon, hvor vi så forskellige **arbejdende værksteder – silkevæveri, grovsmed, cigarmaking, bådebyggeri**. En dame demonstrerede, hvordan man laver tråd af fibre fra lotusplanten – et kostbart materiale i Fjernøsten. Hos cigarpigerne hang plasticposter med vand i luften for at skræmme fluer og flyvende insekter væk – måske blev de bange for spejlbilledet af deres grimme hoveder eller måske kunne de ikke lide sollysets refleksioner. Derefter sejlede vi til lunch i "**Paramount Inle Restaurant**", som lå midt i vandet bygget på pæle. Her

fik vi bl.a. tomat med hvidløg, spansk omelet og pandekage med ost til dessert. Vi sad ved et langt bord på terrassen. Nogle gik op i et udsigtstårn.

Om eftermiddagen sejlede vi op gennem en lille flod til **landsbyen Shwe Inn Dein**, hvor vi gik gennem en bambusskov til et område med over 1000 mindre pagoder. De var i dårlig stand og delvis overvokset med træer og planter. Det kaldes **"Little Angkor Wat"** og er meget fotogent. En lang overdækket trappe med mange souvenirboder førte tilbage til landsbyen. Området havde været forbudt for turister indtil for få år siden pga. aktivitet fra guerilla-grupper.

Aftensmad spiste vi i **hotellets restaurant**, der fandtes i en stor træbygning med meget højt til loftet. Vi sad ved et langt bord midt i salen. I baren kunne de lave rhum sour og andre drinks. Aftenens menu var tempura, seaweed salad, fried rice noodles, chicken with cashew nuts, beef kebab, rice and fresh fruits. Nogle smagte på den lokale producerede vin, som kommer fra Red Mountain Estate nord for Inle Lake.

6. januar 2013:

Efter morgenmaden tog vi med bus af sted fra Hupin Hotel, og kørte til togstationen i Shwe Nyaung. Toget var meget gammelt og snavset, selv om vi sad i "Upper Class". Det var en smalsporet bane fra kolonitiden. Toget kørte ikke særlig hurtigt, men alligevel gængede det voldsomt. Der var et stop, hvor løg skulle lastes ind i bagagevognen. Landskabet var afvekslende og smukt med varieret flora og marker, bl.a. risfelter og sesam-marker. Vi så også et kvægmarked ved en lille landsby. De har vandbøfler og zebu-kvæg.

Efter **2 timers togrejse** stod vi af i Aung Ban, og fortsatte i bussen til Kalaw, der ligger i 1320 meters højde. Her findes stadig bygninger fra den engelske kolonitid. I byen findes mange militære institutioner. Vi spiste indisk frokost på "Dream Restaurant", hvor de havde mange fotos af Aung San Suu Suy med forskellige politiske ledere. Her fik vi papalar, bean soup with vegetables, avocado salad, mutton curry with potatoes, chicken curry with coconut milk, vegetable curry, chapatti, rice and fruits.

Så var der afsat 45 minutter til at besøge det lokale marked – Karin og jeg handlede i apoteket, hvor en ung pige snakkede et nydeligt engelsk – hun havde lært det af sin bedstemor på 81 år. Afdelingen med fisk lugtede som vanligt afskyeligt. Kalaw er en mindre by, men med en betydelig militær forlægning. Turistmæssigt er den kendt for trekking, hvor man kan opleve naturen og overnatte i landsbyer beboet af de etniske minoritetsfolk f. eks. Pa O.

Vi blev indkvarteret på Hill Top Park hotel, hvor vi blev modtaget med velkomtbanner, musik og en velkomstdrink. Der var mange blomster på hotellets grund. Vi mødtes på en terrasse til en G & T og en solnedgangsoplevelse inden middagen

7. januar 2013:

Vi skulle af sted fra Kalaw Hill Top Hotel kl. 7.30. Nogle syntes, det havde været en kold nat. Nogle var lidt syge med illamående, luftvejsinfektion og lidt frysninger. **Karin fik diarré kl. 4 om natten**, da alt lyset forsvandt, og vi måtte lede efter lommelygte og tændstikker til stearinlysene. På værelset fandtes også en nødbelysning.

Ca. 25 % af rejsedeltagerne havde haft kortvarige sygdomssymptomer undervejs, mest forkølelse, mavesyge, o. lign. To tog Malarone som forebyggelse mod malaria, en fik en inflammation ved albuen, og en faldt i en båd på Inle Lake og fik et stort blåt mærke på overarmen.

Busturen til Heho Airport tog 1 time, og flyrejsen med Mandalay Air til Yangon tog lige lang tid. Der er free seating på flyet. Mandalay Air havde et flot magasin "The Golden Flight" med mange gode informationer og kort over Burmas turistattraktioner. Den regeringskontrollerede avis "The New Light of Myanmar" blev også udleveret. Her kunne vi læse om alle Præsident U Thein Sein's mødeaktiviteter, om andre officielle begivenheder, og en lederartikel om de gribbe, der var set på Swedagon, og som mange anså for et ulykkesvarsel for landet. Der var også et notits om en besvimelsesepidemi blandt tekstilarbejderne i den cambodjanske tekstilindustri. Her arbejder 355.400 i over 300 fabrikker. Over 90 % er kvinder, og deres virksomhed udgør over 90 % af Cambodjas eksport.

Vi fik taget et gruppefoto i Yangon Airport. Vi forlod lufthavnen og kørte først til en park, hvor man kunne se 3 hvide elefanter. Det var 2 albinoer, men regeringen påstår, at der er tale om en selvstændig race, og de har stor symbolværdi i Myanmar. Vi tog et foto af Norberg-gruppen, og planlægger at skrive lidt om nytårsrejsen til Fagerstaposten.

Vi passerede forbi **"The Lady"'s hus på University Avenue** – det var forbudt for 2 år siden. Derefter kørte vi til frokost på "Zawgyi Café" nær Scott Market. Vi fik tempura og stegt kyllingelår med pommes frites. De havde også fadøl fra Dagon bryggeriet. Så var der 1 time til spadseretur på egen hånd – nogle nåede til Sule Paya eller op i Sakura Tower. Efter frokost kørte bussen en **tur gennem down town Yangon**, så vi fik set de koloniale bygninger f.eks. court house, city hall, ruinen hvor General Aung San blev myrdet, den engelske og australske ambassade og det historiske Strand Hotel.

Der var et stop ved Hovedpostkontoret, så vi kunne købe frimærker. Et frimærke til Danmark koster nu 500 Kyats mod 50 Kyats for 4 år siden. Vi passerede også Sule Paya.

Og så kørte vi mod hotellet, men stoppede på vejen ved **NLD's partikontor**, hvor vi kunne købe souvenirs med "The Lady". NLD står for National League for Democracy. Ko Ye ville have "Adventure Myanmar"'s skilt fjernet fra

bussens forrude, mens vi var ved partikontoret.

Vi kørte gennem **rigmands-kvarteret ved Inya Road**, og så de mange biler, som skulle hente børn fra den private St. Augustines School. Her boede også rigmanden Mr. Tay Za – The Prince of Myanmar – der bl.a. ejer Air Bagan. Vi passerede også Yangon University, som har historie tilbage til den engelske periode. På hotellet holdt vi et informationsmøde med de 12 rejsedeltagere, som skulle

fortsætte til nogle dages strandophold. Ko Ye havde flybilletter, hotelvouchers og et lille selvforfattet skrift med praktiske informationer om Ngapali Beach.

Vi fik 1 times hvil på hotellet, inden vi skulle af sted til **afskedsmiddag på restaurant "Green Elephant"**. I bussen holdt vi taler for Ko Ye, og vi informerede om regnskabet for tips. Rejsedeltagerne blev også takket for godt samarbejde undervejs. Vi resumerede programmet, og alle var tilfredse med, at vi havde udskiftet busrejsen til Pindaya Caves med en dags oplevelser på Inle Lake. Restauranten lå i et malerisk kvarter, hvor vi kunne se ind i folks private boliger, mens vi gik. Vi sad udendørs i en dejlig have, og middagen afsluttedes med, at de norske og svenske deltagere sang "Här är gudagott att vara".

Vi var på hotellet ved 22-tiden, og nogle sluttede dagen med en drink i baren på 3. etage. I løbet af rejsen havde vi fået mange oplevelser og synsindtryk. Og vi havde hørt om Myanmars politik, historie, geografi, flora, fauna, økonomi, gastronomi, musik, og rigtigt meget om theravadabuddhismen, dens historie og om munkenes liv. Og vi fik nok også et indtryk af livet i Myanmar.

8. januar 2013:

Kl. 10.30 var vi i receptionen og sagde farvel til de 12 rejsevenner, som skulle fortsætte til nogle dages ophold på stranden ved Ngapali Beach. Vi hørte, at de havde haft et godt strandophold. Ko Ye fulgte dem til lufthavnen, og inden gav han mig en lille pakke med **Mohinga** – burmesisk fiskesuppe, som er en slags nationalret. Ko Ye mente ikke, det var velegnet for en turistgruppe som vores, selv om jeg foreslog det til en af vore middage. Men det bruges typisk til burmesisk morgenmad.

Dagen var fri til egne aktiviteter. De fleste tog en taxi til **Scott Market** – et stort indendørs marked med mange små boder – de fleste solgte turistrelaterede produkter som smykker, jade, tøj, T-shirts, kunst,

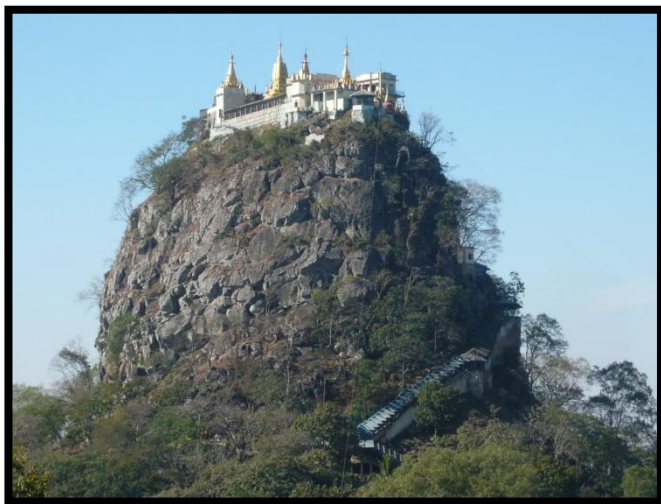

souvenirer, o. lign. Ko Ye havde anbefalet jade-boden nr. 108 "Hey Day", som nogle også fandt frem til.

Frokost blev indtaget individuelt på forskellige steder – nogle var på **Strand Hotel**, nogle på 20. etage i Saphura Tower, hvor udsigten over byen er flot. Andre spiste på "Zawgyi House", hvor menuen tiltaler et vestligt publikum. Og vi hørte, at Traders Hotel havde en imponerende frokostbuffet.

En taxi fra downtown til Hotel Yangon nær lufthavnen kostede ca. 4000 kyats, og prisen skulle aftales i forvejen. Trafikken var meget tæt – der er mange biler. Motorcykler er forbudt i Yangon. Der er venstrekørsel, men mange biler har rattet i forkert side, da der importeres mange brugte biler fra Japan.

Vi mødtes i hotellet kl. 16.30, og en ung kvindelig guide fulgte os til lufthavnen og hjalp med indcheckningen. Hun havde også **en dagbog over turen med til os og et gruppefoto**. Vi gjorde de sidste indkøb i den moderne lufthavn, og sagde farvel til de 4 rejsedeltagere, som skulle rejse fra Bangkok til Stockholm.

Flyet fra Yangon til Bangkok var ganske fuldt, og der var flot udsigt over den natsorte oplyste Yangon, men jeg kunne ikke se Swedagon. Vi havde også lejlighed til at tale lidt med deltagerne i en anden dansk gruppe, som havde rejst parallelt med os. De tre børn – den yngste var 3 år - havde klaret rejsen eksemplarisk og været et plus for gruppen. En sådan rejse virker ellers ikke særlig børnevenlig med lange dage, meget rejsen i bus og fly, meget tidligt op, fremmed mad og samvær med kun voksne.

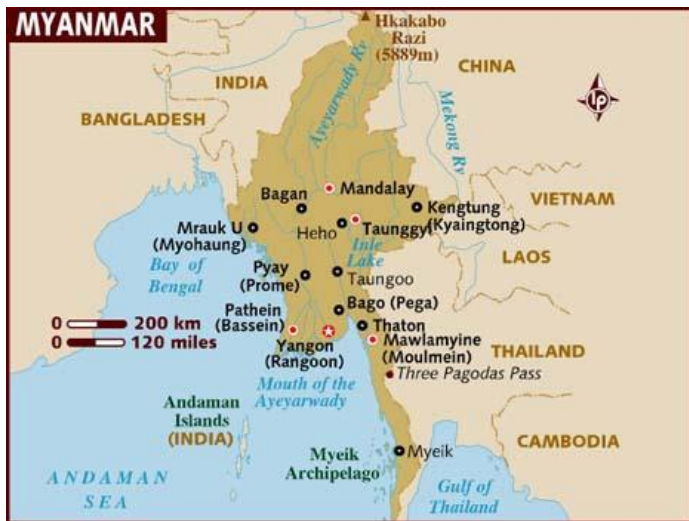
9. januar 2013:

Vi havde afgang **med TG 950 kl. 00.50**, og kl. 02 fik vi serveret en let middag bl.a. med "Prawn Chu Chee Curry with Steamed Thai Hom Mali Rice and Thai Style Omelet". Og der var fin underholdning

på de individuelle Tv-skærme. Der var også morgenmad, inden vi landede kl. 06.30 i Kastrup. Her var temperaturen 4°. Og så blev der sagt farvel, og takket for godt selskab på rejsen.

I THAI AIRWAYS flymagasin "Sawasadee" læste vi, at der er 8636 km mellem Bangkok og København. Og i "The Bangkok Post" kunne læses, at spejderorganisationer nu igen er tilladt i Myanmar efter 50 års forbud. Flytiden fra København er 10.30 time til Bangkok og **11.45 time fra Bangkok**. Jumbojetten Boeing 747 tager ca. 380 passagerer og flyver meget roligt og stabilt.

Efter hjemkomsten skal vi e-maile en stor tak til Ko Ye, sende fotos til Eva (hun havde ikke sit kamera med), rundsende deltageres e-mail-liste, lave rejserreferat til hjemmesiden og en lille film, skrive en artikel til Fagerstaposten, sende tips om cruiserejser til Kirsten, begynde planlægningen af næste års nytårsrejse og meget andet.

I vores rejsegruppe var deltagere fra Norge, Danmark og Sverige – de fleste omkring 60-års alderen. Generelt gik det godt med interaktionen i denne skandinaviske gruppe – om end der var en tendens til opdeling i sproggrupper bl.a. i spisesituationer.

Mr. Ko Ye talte et så letforståeligt engelsk, at rejsedeltagerne frabad sig oversættelse og guidning på skandinavisk – alle forstod tilstrækkeligt engelsk.

2 af rejsedeltagerne havde tidligere besøgt Myanmar: Kirsten havde for mange år siden arbejdet der som øjenlæge, og Christine havde deltaget i en turist- og nytårsrejse dertil for få år siden. Karin og jeg havde været i Burma flere gange, og vi synes, at der sker meget udvikling for hver gang. Vi så mange vilde hunde, men de giver ikke særlig meget lyd fra sig.

Og til slut en **stor tak til alle deltagerne på rejsen for godt rejseselskab og positiv indstilling!**

Artikel sänt till Fagerstaposten

Norbergare på Nyårsresa till Burma

Text och fotos av Karin Christiansen, Norbergare bosatt i Danmark

En grupp på 12 Norbergare upplevde Burma på en 2 veckors resa över Nyår, och vill gärna dela intryck och upplevelser med Fagerstapostens läsare.

Om resan

Vi reste i en grupp på 30 personer – i gruppen var både svenskar, norrmän och danskar och vi hade en lokal engelsktalande guide. Vi flög via Bangkok till Yangon, och vi besökte det historiska område Bagan med över 2000 pagoder och templer från 1100-talet. Vi var i Mandalay, som är Burmas religiösa och kulturella centrum, och vi seglade på den vackra Inle Lake i 1000 meters höjd. Resan avslutades med några bad-dagar på Ngapali Beach, som är en bounty beach.

Historia

Burma är ett tropisk land, som är 1,5 gånger större än Sverige, men där lever över 6 gånger flera människor tillhörande över 130 etniska grupper. Genom de senaste 2000 år har landet haft olika kungariket och krigat inbördas och med grannländerna – mycket likt den europeiska historia. Burma var engelsk koloni från mitten av 1800-talet till 1948, och har därefter varit en självständig nation. Burma är delat i 7 divisioner och 7 etniska stater. Den största befolkningsgrupp är burmanare, som utgör 60 % av befolkningen. Burma kallas också Myanmar.

Kultur

Buddhistisk religion präglar livet i Myanmar. Där finns över 300.000 munkar, som lever i klostrena överallt i landet. De får endast äta 2 måltider om dagen – frukost mycket tidigt om morgonen och dagens sista måltid är lunchen som skall avslutas innan kl. 12. Maten doneras av befolkningen. Vi fick vara med om en donationsceremoni i ett kloster i Mandalay, där 1000 munkar fick mat i sina skålar. Man ser gyllene pagoder och tempel överallt där man reser i Burma.

Kännetecknet för befolkningen är ; ett smilande och mycket vänligt folk, de kläder sig i den traditionella klädedräkt longyi, och flickorna smyckar sig med thanaka i ansiktet som skydd för solen. Thanaka kommer från barken av ett träd som pressas till en pasta.

I Burma är tron på astrologi och andar mycket utbrett, tidspunktet för bröllop och andra viktiga händelser fastläggs av astrologer. Att några gäster hade setts över den viktiga Swedagon Pagodan blev ansett som ett dåligt varsel för landet – och det var så betydelsefullt, att det blev kommenterat på ledarsidan i regeringstidningen "New Light of Myanmar".

Man är väl medveten om, att skolgången är viktig för barn – men många (ofta flickor) får inte mycket skolgång av ekonomiska orsaker. Vi besökte en grundskola på landsbygden, och upplevde barnens och skollärarinnornas positiva attitud till undervisningen.

Ekonomi

Burma är ett av de minst utvecklade ekonomier i världen med en BNP per capita på ca 750 USD. Tillgången till trovärdig statistik är ett generellt problem och siffrorna skiftar mellan olika källor. Den informella sektorn utgör sannolikt tillsammans med smuggling och drugshandel (opium och metamfetamin) en mycket stor och osynlig del av ekonomin. Korruption är mycket utbrett. Sjukvården är dålig, och det finns inget ekonomiskt stöd till dom gamla – familjen måste ta hand om de äldre. Vi så många mycket fattiga, som lever på existensminimum, men vi så också millionärsvillor i storstäderna.

Burma har stora naturresurser – gas, mineraler, olja, skog (teak), fisk, lantbruk, och man har också textilindustri. Man exporterar mest till grannländerna Kina och Thailand. Några säger att Bangkok upplysas av gas från Burma, medan elforsörjningen i Burma är otillräcklig.

Politik

Burmas politik sedan självständigheten i 1948 har präglats av demokratiörelser i strid med militärstyret, etniska konflikter och lokala guerillakrig, utrikespolitisk isolation och handelsembargo. Landet har i många år varit styrat av ett militärdiktatur. Men på det senaste har detta ändrats något. President Obama besökte Burma i november 2012, och då var också statsminister Reinfeldt och handelsminister Björling i Burma tillsammans med en näringslivsdelegation med ett femtontal Sverigeanknutna företag inom flera olika sektorer. Besöket var det första någonsin av en svensk statsminister och handelsminister till Myanmar. Svenska UD har på sin hemsida en mycket fin baggrundsinformation om Burma.

I
Vi var på ett kort besök i Nobelpristagaren Aung San Suu Syi's partikontor och såg hennes bostad på University Avenue. Här var hun varit isolerat i husarrest i 15 år. Hon verkar att vara mycket populär både i Burma och utomlands. Hennes parti NLD – National League for Democracy” – verkar för demokrati i Burma.

I Norge finns ”Democratic Voice of Burma” – en radiostation, som drivs av exilburmesare och som sänder uavhängig information till lysnare i Burma.

Nyårsafton i Burma

Vi firade årets sidsta dag ved poolkanten i 30° värme, och vi läste ”Ring Klocka Ring” och följde alla svenska traditioner. Men i Burma firer man inte Nyårsafton, även om man också använder vår kalender jämsides med den buddhistiska kalender, som nu har nått till år 2556. Och så har man en burmesisk kalender, som är nått till år 1374. Till vår nyårsfest skaffade vi burmesisk producerat vin och gin-tonic. En flaska burmesisk främställd gin eller whisky kostar ca. 15 S.Kr.

Turistlandet Burma

Intill för få år sedan har där varit en boykot av turism till Burma av politiska skäl, men nu har detta ändrats. Än är turismen i Burma i sin början, men man kan vänta en snabb ökning i dom närmaste åren. Infrastrukturen är ännu dålig, tågnätet är gammalt, vägarna är dåliga, hotelkapaciteten är inte tillräcklig, elektriciteten sviktar ofta, och priserna stigar snabbt. Turisterna använder mest flyg till inrikestransport mellan de olika turistorter – Yangon, Bagan, Mandalay, Inle Lake, etc.

Man kan uppleva mycket kultur, buddhistiska kloster, pagoder och templar, ett färgrikt folkliv, lokala marknader och en mycket vacker natur. Många uppfatter att Burma ser ut som Thailand för 30 – 40 år sedan. En resa till Burma koster ungefär lika mycket som en resa till Thailand, och visum krävs. Vi fick många fina upplevelser på resan till Myanmar, och vi vill gärna rekommendera andra att resa till landet – det er spännande og det hjälper en mycket vänlig befolkning till mer utveckling. Men icke många burmesere talar engelska. Det rekommenderas mycket att anlita en bra engelsktalande lokal guide.

Fotos:

1. Gruppfoto av Norbergarna i Yangon (P1280824.jpg)

Bildtext: 12 Norbergare i Myanmar med reseledare och lokal guide

2. Tandläkare Lars Hedkvist med frun Annika i traditionell burmesisk longyi (P1270991.jpg)

3. Bagan med mer än 2000 pagoder och tempel som byggdes för 1000 år sedan(P1270643.jpg)

4. Fiskarne i Inle Lake kan stå på ett ben och fiska och ro samtidig (P1260276.jpg)

5. Mirjam Ekbohm och Birgitta Skoog Jakobsson i snack med 3 munkar i Mandalay
(P1280197.jpg)

6. Liggande Buddha i Yangon (P1280432.jpg)

7. Burmesiska barn med thanaka (P1260304.jpg)

8. Gammal dam med hemmagjord cigar (P1270790.jpg)

Från Svenska UD's hemsida:

Den första burmanska dynastin framträdde på 1000-talet. Mongolerna invaderade landet år 1287 men det enades åter under en burmansk kung på 1500-talet. Stridigheter mellan olika folkgrupper försvagade dock riket som upplöstes igen för att på 1700-talet enas en sista gång under den tredje burmanska dynastin. Under 1800-talet lades Burma gradvis under det brittiska imperiet. År 1885 störtades den siste burmanske kungen i Mandalay och Burma inlemmades som en provins i det Brittiska Indien. Landet blev så småningom friställt från Indien, men fortsatte vara en brittisk koloni fram till slutet på 40-talet. Under andra världskriget ockuperades Burma av Japan. Den burmanska självständighetsrörelsen, som skulle komma att ta makten efter kriget, stödde japanerna mot löfte om att dess självständighetssträvande skulle respekteras. De etniska minoriteterna, som motsatte sig den burmanska dominansen, stödde mestadels briter.

Burma blev självständigt år 1948. Självständighetsrörelsens ledare, general Aung San, hade dock mördats året innan. Vissa initiativ till politiska reformer gjordes initialt, men landet kunde inte enas och snart utbröt inbördeskrig mellan den burmanska centralmakten, de etniska minoriteterna och kommunistiska gerillagrupper som delvis stöddes av Maos Kina. Fram till 1962, då General Ne Win grep makten i en militärkupp, befann sig landet i ett tillstånd med mer eller mindre av kaos. Med General Ne Win och hans parti påbörjades en era av militärdiktaturer. Under hans regim försämrades ekonomin ytterligare vilket snart ledde till att nya oroligheter utbröt.

År 1988 arrangerade studenter massdemonstrationer i Burma i protest mot bristen på demokrati och mänskliga rättigheter i landet. Protesterna möttes med våld och ledde till att tusentals studenter dödades. En ny grupp generaler tog därefter makten och bildade SLORC (State Law and Order Restoration Council). År 1997 bytte SLORC namn till State Peace and Development Council (SPDC). Till allmän förvåning utlyste SLORC parlamentsval 1990. I valen vann det nybildade partiet National League for Democracy (NLD) under frihetshjälten Aung Sans dotter Aung San Suu Kyi en överväldigande seger. När NLD gjorde anspråk på makten arresterades dock NLDs politiska ledning tillsammans med flera tusen aktivister. Aung San Suu Kyi satt redan i husarrest där hon befunnit sig under 15 av drygt 20 år mellan 1989 och 2010. År 1991 tilldelades hon Nobels fredspris. Pga husarresten fick sönerna och maken vara ställföreträdande mottagare under ceremonin i Oslo. 21 år senare, juni 2012, kunde hon hålla sin Nobelföreläsning i Oslo.

Oppositionen förföljdes systematiskt och medlemmarna trakasserades och fängslades. Under 2000 inleddes tillfälligt en förtroendeskapande dialog mellan NLD och regimen, vilket ledde till att Aung San Suu Kyi frigavs i maj 2002, tillsammans med ett stort antal politiska fångar. Perioden av frihet fick dock ett brått slut i maj 2003, då Aung San Suu Kyi och hennes anhängare anfördes under en turné på landsbygden. Ett stort antal NLD-anhängare dödades eller fängslades och Aung San Suu Kyi sattes åter i husarrest. I maj 2004 tilläts NLD åter öppna sitt huvudkontor i huvudstaden, medan övriga NLD-kontor i landet förblev stängda.

I oktober 2004 ombildades regimen efter sprickor inom den högsta ledningen. Premiärminister Khin Nyint avsattes tillsammans med bl.a. utrikesministern, och sattes i husarrest. I och med regimsombildningen hårdnade det inrikespolitiska klimatet och Burmas isolation tilltog. Under 2005/2006 flyttade regimen hela regeringskansliet med administration till den helt nyanlagda huvudstad Nay Pyi Taw.

I augusti 2007 chockhöjde regimen plötsligt bränslepriserna, vissa med upp till 500%. Detta blev gnistan som tände en serie mindre demonstrationer i olika delar av Burma, vilka ofta leddes av munkar. Protesterna gällde krav på bättre levnadsvillkor och materiell standard. Militärens våldsamma hantering av dessa fredliga uttryck för missnöje – inklusive misshandel av munkar – ledde till att större demonstrationer hölls i framförallt Yangon. Under några dagar i september växte demonstrationerna till tiotusentals människor – enligt vissa uppgifter över hundratusen – innan stora militärstyrkor skickades ner till Yangon för att med våld slå ner upproret. Över 5000 personer beräknas ha frihetsberövats i samband med nedslaget, munkkloster vandaliserades och utrymdes och enligt regimen egna siffror fick 31 personer sätta livet till. Den verkliga siffran beräknas vara avsevärt högre. Den sk saffransrevolutionen fick stor massmedial uppmärksamhet världen över och ledde bl a till reaktioner i form av förstärkta sanktioner mot Burma från bl a EU och USA.

År 2003 presenterade SPDC en så kallad "Vägkarta för fred och försoning". Ett nationalkonvent planerades i vilken en ny konstitution skulle utarbetas. Därefter skulle allmänna val genomföras. Den politiska oppositionen, NLD, avstod från att delta, eftersom man inte ansett sig få något utrymme till verkligt inflytande. Den 10 maj 2008 hölls en hårt kritiserad folkomröstning för att för att formellt anta den nya konstitutionen. Något utrymme för den opposition som förespråkade ett 'nej' till konstitutionen tilläts inte och det var förbjudet att uttala sig negativt om själva folkomröstningen. Omröstningen genomfördes trots den förödelse som cyklonen Nargis hade förorsakat i de södra delarna av landet bara veckan före. Det officiella omröstningsresultatet från den första omgången meddelades snabbt och valdeltagandet uppgavs vara 99% och av dessa röstade 92,4% för ett godkännande av konstitutionen.

Allmänna val till parlamentet utlystes till 2010, men en regel i konstitutionen om att kandidater inte fick ha utländska medborgare i sin närmaste familj förhindrade bl a Aung San Suu Kyi att ställa upp. Sättet på vilket konstitutionen tillkommit och hur folkomröstningen hölls fick kraftig kritik av burmesisk opposition och det internationella samfundet. Konstitutionens utformning säkerställer fortsatt militär kontroll över staten, men erbjuder en viss möjlighet för en öppning av det politiska landskapet.

Val hölls i november 2010 för första gången sedan 1990. Valen kritiserades av stora delar av omvärlden, inklusive EU, för att varken vara fria eller rättvisa. Av dessa samt registreringsskäl bojkottades valet av NLD. Aung San Suu Kyis senaste dom var avtjänad i november 2010 och hon släpptes ur sin husarrest veckan efter parlamentsvalet. Regimens uttalade avsikt med dessa val var att genomföra den aviserade övergången från militärt till civilt styre. Ett nytt parlament tillträdde och en ny regering bildades i början av 2011.

Thein Sein svors in som president i mars 2011, och ersatte Than Shwe som varit högste ledare sedan 1992. President Thein Sein var tidigare premiärminister och nr. 4 i den tidigare juntan. I parlamentet är 25 procent av platserna vikta åt militären, och tillsammans med ledamöter från det styrande partiet USDP (militärens parti *Union Solidarity and Development Party*) beräknas att uppemot 90 procent av parlamentsledamöterna har koppling till det tidigare militärstyret. Enligt det officiella slutliga valresultatet fick det regimstödda partiet USDP 79 procent av mandatet i parlamentets underhus och 76 procent i överhuset. USDP tillsammans med de på förhand 25 procenten reserverade mandatet åt militären kommer därmed att kontrollera 84 procent av det nationella parlamentet och 83 procent av det regionala parlamentet. Partier från de största etniska grupperna ställde upp i

valet. De mest framgångsrika blev *Shan Nationalities Democratic Party* som erhöll 18 av de valbara platserna i parlamentet. *Rakhine Nationalities Development Party* erhöll nio platser.

Inrikespolitik

Den nominellt civila regeringen som tillträdde 30 mars 2011 har gjort en lång rad utfästelser om reformer. I det tal presidenten höll samma dag i parlamentet utlovades reformer. Bland annat nämns upprätthållande av mänskliga rättigheter, respekt för rättsstaten och ett oberoende domstolsväsende och respekt för medias roll. Det står dock klart att militären fortsatt behåller ett stort inflytande, både formellt och informellt, i de nya strukturerna. En fjärdedel av platserna i parlamentets båda kammare ska enligt den nya författningen utgöras av militärer.

Övergångsarbetet är ännu är i ett tidigt skede och agendan är omfattande för ett land som varit isolerat och styrt av militären under ett halvt sekel. En av de största utmaningarna för president Thein Sein är att hålla uppe takten i detta reformarbete. Flaskhalsar i kapaciteten båda på policynivå och bland tjänstemän som ska genomföra är betydande. Många reformer har fortfarande inte institutionaliserats och är ofullständiga.

Suu Kyi träffade för första gången president Thein Sein i augusti 2011. Få detaljer har kommit ut om vad samtalet rörde. Hon har dock uttryckt att mötet med presidenten "*was an opportunity for both to put aside their differences for the sake of the common interests of the Burmese people*". Sedan regeringens tillträde kan hon sägas ha gått från skeptisk i sin syn på de styrande till försiktigt positiv. Bedömare har framhållit den vikt som läggs vid att president Thein Sein personligen varit öppen för en dialog med henne. Att Thein Sein vid sitt första möte med henne lät sig fotograferas tillsammans med henne framför ett porträtt av Aung San var för många en klar indikation på den brytning mot tidigare styre som Thein Sein valde att göra. På Yangons gator säljs numera affischer med ASSK:s och Aung Sans bilder, något som var otänkbart tidigare. Att ASSK valt att lita på presidentens reformlöften har för många betytt att den nya regeringens trovärdighet ökat.

Fyllnadsval hölls den 1 april i 45 valkretsar. Valet gäller 43 platser i parlamentet (37 i underhuset och 6 i överhuset) samt 2 regionala platser. Ursprungligen planerades för 48 valkretsar, men en vecka innan valet meddelade valkommissionen att valet skjuts upp tills vidare i tre valkretsar i Kachin av säkerhetsskäl. Detta val ansågs vara en viktig indikator på regeringens reformvilja. Viktigt att hålla i minnet är dock att konstitutionen står i vägen för att valförfarandet ska leva upp till internationella normer. Reformen av lagen om partiregistrering reviderades före valet vilket ledde till att NLD tilläts att delta. NLD vann 43 av totalt 45 öppna mandat. ASSK fick preliminärt över 85 procent av rösterna i Kawhmu, en valkrets ett par timmars bilresa söder om Yangon med stor andel Karenbefolkning. Resultatet innebar att NLD blir det största oppositionspartiet i parlamentet med 6,4 procent av platserna.

Med NLD kom också fler kvinnor in i parlamentet. Kvinnor är kraftigt underrepresenterade, mindre än fyra procent utgörs av kvinnor. I underhuset sitter 25 kvinnor av totalt 440 medlemmar (dvs knappt sex procent), och endast fyra ledamöter i överhuset är kvinnor (av totalt 224 ledamöter, dvs mindre än två procent). Myanmar rankas på 134:e plats i världen, sämst i regionen, när det gäller kvinnlig representation i parlamentet. En kvinna finns sedan regeringsombildningen i augusti representerad i regeringen (den första kvinnan i landets historia).

Flera amnestier har genomförts under den nya regeringen, vilka också omfattat frisläppande av ett antal politiska fångar. Majoriteten av de politiska fångarna har släppts, såvitt alla seriösa bedömare kan se. Olika siffror på antal återstående politiska fångar cirkulerar, men många oberoende bedömare uppger att det ännu finns några hundratals politiska fångar kvar i fängelser. I flera fall har dock straffen suspenderats snarare än upphävts för de som släppts. Många av de frisläppta har dessutom fått avslag när de sökt om pass för att kunna resa utomlands, och hindras från att återvända till sina universitetsstudier.

Mellan centralmakten och landets många etniska minoriteter föreligger sedan länge djupa konflikter. De väpnade konflikterna samt omfattande tvångsflyttningar av etniska grupper har bidragit till stora flyktingströmmar. Omkring två-tre miljoner människor uppskattas leva som flyktingar/migrantarbetare i Thailand och omkring 150 000 människor bor i flyktingläger i Thailand. Bangladesh och Indien har också tagit emot ett stort antal muslimska flyktingar. Det finns omkring 135 etniska grupper i Myanmar, varav några av de största är Shan, Karen, Karenni och Mon. Frågan om de etniska gruppernas ställning och rättigheter är ett stort inrikespolitiskt problem. När Burma först blev självständigt skapades en förbundsstat med rätt för några av delstaterna att utträda ur unionen. Militärregimen motsatte sig en sådan utveckling, med ständiga väpnade uppror som följd. Numera har stillestånd slutits med nästan alla arméer. Striderna i de etniska områdena har dock fortsatt, och i vissa fall har vapenvilor brutits, bl a i Kachin. President Thein Sein har sedan hösten 2011 bjudit in väpnade grupper i de etniska gränsregionerna till separata samtal. I slutet av 2011 och början av 2012 togs historiska steg då regeringen ingick avtal om vapenvila med Shan State Army respektive Karen National Union, i det senare fallet en konflikt som pågått i över 60 år.

Folkgruppen Rohingya beskrivs av FN som en av världens mest förföljda minoriteter. De nekas burmesiskt medborgarskap trots att många levit i landet i flera generationer. Omkring 800 000 Rohingya beräknas bo i Myanmar och omkring 300 000 i Bangladesh. Frågan fick stor internationell uppmärksamhet i samband med sekteristiska våldsbrott i delstaten Rakhine i västra Myanmar i juni 2012. Då beräknas 90 människor ha dödats, hundratals hem förstörts och 75 000 människor drivits på flykt. I oktober trappades oroligheterna åter upp och antalet internflyktingar beräknas i november 2012 till 115 000.

En av de mest uppmärksammade politiska reformerna gäller media där förhandscensur formellt avskaffats och skrivande reportrar inte längre tvingas få sina manus granskade innan de går i tryck. Efterhandscensur finns dock kvar, vilket leder till fortsatt självcensur. Ingen blockering eller censur av internet förekommer såvitt bekant, däremot är tillgången starkt begränsad. Internetpenetrationen är bland den lägsta i världen; knappt en procent av befolkningen. Från att ett par hundra hemsidor tidigare varit totalförbjudna blev alla sidor plötsligt tillgängliga augusti 2011. Exilmedierna har under det senaste året återvänt och opererar nu öppet på den inhemska marknaden. En ny medielagstiftning är under utveckling. Det är informationsministeriet som ansvarar för dessa lagförslag och den svenska Public Service-modellen utgör inspirationskälla. Andra steg som tagits är bl a utarbetandet av en ny fackföreningslag (fackliga organisationer har inte varit tillåtna sedan 1962), rätten att strejka, samt en lag som tillåter fredliga demonstrationer. En nationell MR-kommission har inrättats som ska verka i enlighet med Paris-principerna. Det återstår dock att se i vilken grad den vill och kan verka på ett oberoende sätt. Konfiskering av mark dominerar de anmälningar som görs – ett utbrett MR-brott i Myanmar. Parlamentet har under sina sessioner kunnat ta upp en del känsliga, viktiga frågor som exempelvis frisläppande av politiska fångar, och parlamentssessionerna har avrapporterats i media.

I augusti 2011 tilläts FN: rapportör för mänskliga rättigheter i Myanmar, Tomas Ojea Quintana för första gången på 18 månader besöka landet. Vid sitt senaste besök i augusti rapporterade han om flera positiva framsteg: det civila samhället, politiska partier och andra berörda ökade engagemang i reformarbetet; en ökad öppenhet i diskussioner om mänskliga rättigheter; samt de ansträngningar som görs för att bygga ett samhälle baserat på rättsstatsprincipen. Bland de frågor han uttryckte oro över fanns bl a situationen i Rakhine samt fortsatta anklagelser om allvarliga brott mot mänskliga rättigheter i pågående konflikter, särskilt i delstaten Kachin.

Utrikespolitik

Myanmar har sedan militärkuppen 1962 fört en medveten isolationspolitik som förstärks av EUs och USAs sanktioner. Efter de blodiga händelserna år 1988 avbröt de flesta länder sitt utvecklingsamarbete med landet.

Det reformarbete som president Thein Sein inlett har på kort tid förändrat landets relationer med omvärlden. Tiden efter sommaren 2011 har präglats av en markant ökad besöksaktivitet på högre politisk nivå till och från Myanmar, såväl från väst som från grannländerna. Landets geografiska läge är en viktig tillgång som gör landet intressant strategiskt med gränser till Kina, Indien, Bangladesh, Thailand och Laos.

Vid ASEAN:s toppmöte i november 2011 fattades beslut om Myanmars ordförandeskap i sammanslutningen 2014, en viktig fråga för regeringen och ett steg som av bedömare anses som ett erkännande av de reformansträngningar som gjorts under 2011.

Flertalet västländer har gjort besök i landet på ministernivå. Hillary Clinton besök i december 2011 fick stor uppmärksamhet - den första amerikanska utrikesministern sedan John Foster Dulles 1955. Clintons besök tolkades av bedömare som både ett erkännande för det reformarbete som påbörjats liksom en viktig signal från USA att återta en starkare regional position generellt. Uppmärksamhet fick också det faktum att president Obama valde att besöka Myanmar i november 2012 som ett av de första länderna efter hans omval. President Thein Seins och ASSK:s besök i USA i somras var också båda historiska. Det är första gången på 46 år som en burmesisk ledare besöker USA och samtidigt första gången på 40 år som ASSK besöker landet – långa tidsperioder men av helt skilda anledningar. I samband med besöket meddelade USA att man ytterligare lättar på importsanktionerna. Thein Sein underströk i sitt UNGA-tal att demokratiseringsprocessen kommer att ta tid och kräver stöd från FN och dess medlemsstater, det internationella samfundet och Myanmars folk.

Alltsedan fyllnadsvalet i april har flertalet länder gjort översyn av sin sanktionspolitik gentemot Myanmar. EU:s utrikesministrar beslutade på rådsmötet den 23 april att suspendera EU:s sanktioner mot landet (suspenderingen gäller dock inte vapenembargot där sanktionerna ligger kvar). Strax därefter besökte Ashton Myanmar där hon beskrev att ett nytt kapitel öppnas i relationerna. Under besöket invigdes EU:s kontor som innebär att EU får en närvaro för första gången. I somras annonserade EU att återinföra GSP-status för Myanmar.

Den amerikanska politiken innebär en stegvis ansats gentemot Myanmar, där en partiell lyftning av de amerikanska sanktionerna inkluderar uppgradering till en amerikansk ambassadör i Yangon; etablerandet av en USAID-mission; stöd för ett fullt UNDP landprogram; verka för att civila amerikanska organisationer ska kunna engagera sig brett i

icke-vinstdrivande verksamheter, inklusive demokratistöd, hälsa och utbildning; underlätta resande till USA för utvalda regeringsföreträdare och parlamentarikere; inleda en process för att lätta på förbudet mot export av amerikanska finansiella tjänster och investeringar. Norge meddelade i april att de lyfter de ekonomiska sanktionerna, med undantag av vapenembargot. Även Australien, Kanada och Schweiz har suspenderat sina sanktioner.

Myanmar är det ASEAN-land där Kina har störst inflytande och Kina har under lång tid varit landets närmaste bundsförvant politiskt, militärt och ekonomiskt. Det är tydligt att Myanmar är angeläget om att öka sin integrering med omvärlden och att minska beroendet av Kina. Myanmar är strategiskt mycket viktigt för Kina. Kina har satsat stort på investeringar i framförallt infrastruktur. De sanktioner som väst införde i slutet på 1980-talet har skapat en stor dominans av kinesiska investeringar. President Thein Sein meddelade hösten 2011 att man t.v. stoppar byggandet av en kinesiskfinansierad damm över Irrawaddy-floden vid Myitsone. Presidenten motiverade beslutet med att han inte ville gå emot folkviljan. Dammarna finansieras till stor del av utländska intressenter (framförallt kinesiska), och elektriciteten kommer till största delen att exporteras. Samtliga planerade dammprojekt finns i de etniska områdena och har på sina håll mötts av starka folkliga protester, i synnerhet kring Myitsone.

Farhågorna kring alltför stort kinesiskt inflytande har på senare tid fått både Indien och Japan att närma sig Myanmar, främst på handels- och biståndsområdet. Japan fattade nyligen beslut om att återuppta utvecklingssamarbetet som varit fryst sedan 2003. Under President Thein Sein uppmärksammade besök till Japan i april 2012 - det första besöket av en burmesisk ledare på 28 år - meddelade Japan att lån och förseningsavgifter motsvarande ca 3,7 miljarder USD avskrivs (motsvarande 60 procent av skulden).

Relationerna med grannlandet Thailand har tidvis varit ansträngda, främst pga de stadiga strömmar av flyktingar och migrantarbetare som under de senaste 20 åren rört sig över gränsen till Thailand. Relationerna mellan länderna är dock överlag goda och den thailändska regeringen Yingluck strävar efter att förbättra dem. Thailand är en mycket stor importör av burmesisk gas och stora delar av den thailändska energiförsörjningen är beroende av importen från Myanmar.

Myanmars ekonomi

Myanmar är en av de minst utvecklade ekonomierna i världen med en BNP per capita på ca 750 USD och en samlad BNP på drygt 45 miljarder USD. Tillgången till trovärdig statistik är ett generellt problem och siffrorna skiftar mellan olika källor. Den informella sektorn utgör sannolikt tillsammans med smuggling och droghandel en mycket stor och osynlig del av ekonomin.

Ekonomin tillhör också de minst integrerade i världsekonomin. Exportens andel av BNP utgör endast 14 procent (2010). Exporten beräknas till knappt 9 miljarder USD och importen drygt 8 miljarder USD 2011. Kommersiella relationer är främst koncentrerad till grannländerna i regionen – också delvis som en konsekvens av den mångåriga västliga sanktionspolitiken. Största delen av de utländska investeringar som gjorts under de senaste 15 åren kommer av samma skäl från länder i Asien.

Presidenten har sedan sitt tillträde i mars 2011 sänt upprepade signaler om sin vilja att reformera ekonomin. I några tidiga linjetal underströk han behoven av ekonomiska reformer, vikten av god samhällsstyrning och korruptionsbekämpning samt allmänna rättsstatsprinciper. Det reformarbete som President Thein Sein initierat - med parallella politiska och ekonomiska reformer - bedöms av många som genuint. Samtidigt kan konstateras att reformera en ekonomi som varit avskärmad från omvärlden under så lång tid och med den begränsning som finns i termer av kapacitet - både i termer av kunskap och institutioner - kommer att ta tid.

Att stabilisera växelkursen har varit en av regeringens största ekonomiska utmaningar och reformering av växelkursregimen utgör den hittills största reformen som regeringen genomfört på det ekonomiska området. Den 1 april togs det första steget då landet övergav den fasta växelkursen och införde sk styrd flytande växelkurs. Målet är att före slutet av 2013 slutföra reformen. Centralbanken arbetar i nära samarbete med IMF med reformen.

Förutom växelkursreformen har också steg tagits för reformarbete på skatteområdet samt i finans- och banksektorn. Flera lagar revideras med syfte att öka incitament för utländska företag. Lagen om utländska investeringar som innehåller incitament för utländska företag antogs efter försening av parlamentet och skrevs under av presidenten i november. Tre ekonomiska specialzoner är också under uppförande med skatteundantag i syfte att stimulera produktion för export: Dawei i södra Myanmar, Thilawa nära Rangoon och Kyaukphyu på västkusten. För två av dessa (Dawei och Kyauk) finns planer att bygga djuphavshamnar (dock på ett tidigt stadium). Ett lagförslag för ekonomiska zoner är under beredning. Utländska personer/bolag kan inte äga land, men en ny lag från 2011 gör det möjligt att leasa land upp till 30 år med möjlighet till ytterligare förlängning.

Under det senaste halvåret har antalet besök av utländska företagsdelegationer ökat kraftigt. Många av dem från Asien, men också en tydligt ökad aktivitet vad gäller företagsdelegationer från väst. Även om sanktionerna i de flesta fall suspenderats kvarstår en rad utmaningar för utländska företag. Reformprocessen är fortfarande i ett tidigt skede. Det är ännu för tidigt att säga något om det faktiska innehållet i flera av de stora antal lagar som är under revidering samt - inte minst - hur de kommer att efterlevas. Bristande rättsstatsprinciper utgör riskfaktor för utländska företag. Myanmar rankas enligt Transparency Internationals index Corruption Perceptions Index 2012 som det femte mest korrupta landet i världen.

De rapporter som publiceras om ekonomin och reformarbetet betonar stor potential för framtida tillväxtpotentialer, samtidigt som de pekar på ett antal inte obetydliga risker. ADB ser potential för Myanmar att gå i grannländernas fotspår med snabb utveckling och nå medelinkomststatus år 2030 om nödvändigt reformarbete genomförs. Bland de styrkor som nämns finns den stora beslutsamheten att genomföra reformer, stora naturresurser och en ung arbetskraft med låg lönenivå. Bland de begränsningar som flera pekar på finns bl a svag makroekonomisk styrning, begränsad erfarenhet av marknadsmekanismer, det stora budgetunderskottet som begränsar nödvändiga offentliga utgifter, underutvecklad finanssektor, bristfällig infrastruktur (särskilt transport, elektricitet, telekom) och en låg utbildningsnivå. IMF betonar utmaningen att behålla den makroekonomiska stabiliteten när landet öppnas upp och flödet av handel och investeringar kraftigt ökar. Att reformera en ekonomi som varit avskärmad från omvärlden under så lång tid och med den begränsning som finns i termer av kapacitet - både i termer av kunskap och institutioner - kommer dock att ta tid. Det är viktigt att förbättra infrastruktur och tillgången till humankapital som utgör flaskhalsar för tillväxt. Varningar framförs samtidigt om risken med att gå alltför snabbt fram på ad hoc basis.

Sveriges relationer med Myanmar

Sverige har diplomatiska förbindelser med Myanmar, men de officiella kontaktytorna har varit begränsade. Sverige företräds i Myanmar av Sveriges ambassadör i Bangkok, Klas Molin, som den 2 januari 2012 överlämnade sina kreditivbrev till president Thein Sein. Sverige täcks av Myanmars ambassad i London. En svensk honorärkonsul finns i Yangon. De diplomatiska förbindelserna upprättades 1955 då Alva Myrdal utsågs till sändebud sidoackrediterad från New Delhi.

Relationerna på statschefsnivå har varit frysta sedan införandet av EUs sanktioner 1996. De besök som ägt rum har skett på lägre nivå, med några undantag. I maj 2008 deltog biståndminister Gunilla Carlsson i FNs stora givarmöte i Yangon efter cyklonen Nargis. Hon besökte även Myanmar i november 2011 då hon mötte ett antal ministrar, Aung San Suu Kyi och andra oppositionsföreträdare samt civilsamhället. I november 2012 besökte statsminister Reinfeldt och handelsminister Björling Myanmar tillsammans med en näringslivsdelegation med ett femtontal Sverigeanknutna företag inom flera olika sektorer. Besöket är det första någonsin av en svensk statsminister och handelsminister till Myanmar.

Sverige har de senaste åren stegvis ökat biståndsenagemanget med Myanmar och biståndet i och utanför landet har utgjort vår viktigaste beröringspunkt med dess befolkning. Sverige är en av de största finansierarna av de burmesiska flyktinglägren i Thailand. Stödet efter Nargis, som sammantaget uppgick till nära 100 mnkr under 2008 och till drygt 40 mnkr 2009, avslutades 2010. Sverige stöder med humanitära medel Rakhine Response Plan. Sverige stödjer, förutom genom det humanitära stödet, också framväxten av ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle som ett viktigt fundament för ett demokratiskt samhälle som respekterar mänskliga rättigheter, med prioritet åt ett gott styrelsekick och byggandet av demokratiska institutioner. Regeringen har gett Sida i uppdrag att inkomma med resultatförslag för Sveriges utvecklingssamarbete med Myanmar.

Svenska investeringar i Myanmar har under lång tid varit marginella, liksom handelsutbytet. Under 2011 var exporten från Sverige till Myanmar 189,2 miljoner SEK. Det är dock en tydlig ökning (med 642 procent) från året innan. Exporten bestod nästan i sin helhet av verkstadsprodukter (främst lastbilar och bussar). Scania säljer långfärdsbussar och dragbilar via en distributör i Myanmar, och ser stor framtidspotential särskilt för långfärdsbussar. Volvo lastbilar och UD lastbilar har redan stora marknadsandelar och en överenskommelse finns med en lokal partner om att sätta upp en sammansättningsfabrik under 2014. Importen från Myanmar till Sverige var betydligt lägre och uppgick i fjol till 11,1 miljoner SEK. Det är en ökning med 150 procent från året innan. Bland importerade varor märks vissa livsmedel (fisk, råkor) och verkstadsprodukter. Ericsson öppnade i somras som ett av de första svenska företagen ett representationskontor i Yangon, och fler företag är på väg.

Under 2012 fanns drygt 20-tal svenskar registrerade hos honorärkonsulatet som bosatta i Myanmar. Det finns inga siffror på hur många svenskar som årligen besöker landet. Turistnäringen är under stark utveckling, men är fortfarande relativt begränsad. Inga svenska större charterorganisationser erbjuder resor till landet.